

explicari quibusdam naturalium rerum exemplis, quæ licet intellectum non convincant, eum saltem quodammodo movent, ut cum Dei gratia tanto mysterio assentiatur. Sic Athanasius, Nazianzenus, Cyrillus Alexandrinus, Isidorus, Augustinus, & alii, exemplo solis, ignis, & animæ hoc mysterium elucidarunt. *Sicut enim, ait Athanasius, orat. 4. contra Arianos, in Sole orbis, radius, & lumen non dicuntur tres Soles, sed unus Sol; similiter & in Deo Pater, & Filius, Spiritus Sanctus, unus Deus est, & non tres.* Nazianzenus orat. 45. & Cyrilus Alexandrinus lib. 12. Thesauri, c. 15. *Sol est Pater, radius Filius, splendor ignitus est Spiritus Sanctus.* Idem Athanasius ibidem hæc ita de igne tradit: „ Tres sunt subsistentiæ unius ignis, scilicet subjectum ignis, & urens & lucens; & tamen una est natura ignis: sic Pater est ignis, Filius est urens, Spiritus Sanctus est vis illuminans.“ Isidorus lib. 2. de differentiis spiritualibus cap. 2. „ Sicut ignis, calor, & candor tria quidem vocabula, sed res una; ita in relatione Personarum „ Trinitas est, in substantia vero naturæ unus Deus.“ Agust. lib. 9. de Trinitat. cap. 4. hisce loquitur verbis: „ Igitur ipsa mens, & amor, & notitia ejus, tria quædam sunt, & hæc tria unum sunt, & cum perfecta sunt, æqualia sunt.“ Et lib. 15. cap. 20. „ Quisquis hæc tria, scilicet memoriam, intelligentiam, & voluntatem in sua mente, naturaliter divinitus instituta, vivaciter perspicit, & quam magnum sit in ea, unde potest etiam sempiterna, immutabilisque natura, recoli, conspici, amplecti. Reminiscitur per memoriam, intuetur per intelligentiam, amplectitur per dilectionem: profecto reperit illius summæ Trinitatis imaginem. Ad quam summam Trinitatem reminiscendam, videndam, diligendam, ut eam recordetur, eam contempletur, ea delectetur, totum debet esse, ferre quod vivit.“ Hæc Sanctus Doctor, quibus hanc qualemcumque prælectionem concludimus.

PRÆLECTIO V.

De Omnipotentia Dei,

ad expositionem cap. 2. primæ partis Catechismi Concilii Tridentini à §. 11. ad decimumquintum.

IN nullo certe melius eloquentia Demosthenis, ingenium Aristotelis, fluens oratio Tullii, omniumque Philosophorum, Poetarum, ac Oratorum peritia exercetur, quam in præcipuo Dei attributo laudando, nempe Omnipotentia, quæ tot, & tanta complectitur, ut non pauci Numen unum ad ea impar censerint. Illa propterea varios inter Deos distribuere, dum coelum Jovi, mare Neptuno, Plutoni inferna, & alia aliis pro libito partiti sunt. Sed procul recedant somnia delirantium & absurda paganæ noctis phantasmata evanescant; cum tantum sit unus Deus, & ipse solus Omnipotens, ut docet primus articulus fidei, & explicat Catechismus Concilii Tridentini 1. part. cap. 2. §. 11. & sequentibus. Quorum quinque explanandos suscipiam ipsius Dei Omnipotentis auxilio, Patris &c.

2 Superno juvamine fretus, natusque fandi permissum, propositum punctum exponam; pro cuius clario-ri ordine, orationem in tres partes distribuam. In 1. enim summam litteram textus perstringam. In 2. fusius explicabo. In 3. demum, si præfixum tempus nondum finierit, conclusionem proponam, probabo, defendam. Utinam Deus Omnipotens me voti compotem faciat! Ad 1. igitur orationis partem accedens, sic incipit explicanda littera textus §. 11. *Omnipotentem.* Ita vero terminat §. 15. *Ipse mandavit, & creata sunt.* Catechismi consi-

ium in præsentī est prosequi explanationem primi articuli symboli; quare postquam præcedentibus paragraphis enodavit pertinentiam ad fidem unitatis Dei, & Trinitatis personarum; nunc §. 11. docet, quid omnipotentis nomine intelligatur; hoc præcipuum Dei attributum abunde probans ex Scriptura: §. 12. pulchre declarat quare Deus cum sit omnipotens peccare, aut falli non possit: §. 13. tradit cur in Symbolo omnipotentia fiat mentio, & quæ sint ejus fidei utilitates: §. 14. asserit Omnipotentiam non ita esse propriam Patris, ut Filio, & almo Spiritui non conveniat: §. 15. & ultimo inquirīt quo pacto, quare de causa Deus cælum, & terram creaverit; idque ad explananda illa verba: *Creatorem cæli, & terræ.* En totius litteræ argumentum, & satis pro prima parte.

3 Ad 2. itaque progrediamur, ubi expositionem textus datus pollicebamur, quod ut magis intelligi possit, illud principio ponendum est cum Catechismo, summam scilicet Dei vim, ac immensam ejus majestatem multis nominibus in sacris litteris explicari ad ostendendum quanta Religione sanctissimum Numen colendum sit, & venerandum. Frequentissime tamen Omnipotentis nomine prædicatur, nedum locis in textu citatis, Genesis nimirum 17. & 43. Apocalyp. 1. & 16. Luca 1. Num. 11. & Sapientia 12. Sed alibi pluries, præsertim Exodi 15. ubi dicitur: *Omnipotens nomen ejus,* aliisque bene multis Scripturæ libris, dum sæpe mira Dei opera describuntur, evidentiâ ejusdem Omnipotentia signa; quæ si huc adducenda forent, transcribendum esset plusquam dimidium sacrae paginae. Similiter si cunctos Ecclesiae Patres, qui idem suo calculo confirmarunt recitarem, finem non haberet oratio, quæ solis eorum nominibus non sufficeret recensendis. Missis ergo, brevitate causa, auctoritatibus, quibus probari potest Dei omnipotentia, quæ passim obviæ sunt, & fuse videri possunt apud Theologos in 1. Senten-

tenciarum dist. 42. & 1. p. q. 25. Summæ Angelici Præceptoris Divi Thomæ, aliisque in libris.

4 Nunc inquirendum venit quid per *omnipotentiam* intelligatur. Non enim ad meros Grammaticos istud pertinet explicare. Respondet igitur Catechismus, *omnipotentia* voce significari: nihil esse, fingi, aut cogitari posse, quod Deus efficere nequeat. Quæ verba non ita accipienda sunt, quasi Deus possit componere contradictoria, aut immutare rerum naturas, ut falso putavit Cartesius (a) quis enim sanæ mentis concedet ullo pacto fieri posse triangulum esse rotundum, montem sine valle, hominem sine anima, album sine albore, & similia? Nemo quidem judicii compos. Unde optime pro more asserit Divus Thomas, non posse à Deo fieri, idem simul esse, & non esse, & quidquid implicationem, aut deformitatem moralem importat (b): ideoque merito ait Catechismus, Deum nec peccare, nec falli posse, nec interire, nec aliquid ignorare: quidquid plures blasphemant hæretici, ut Lutherus in assertionibus Vvittembergensibus art. 36. Melancthon annotat. ad cap. 8. epist. ad Romanos. Calvinus lib. 1. institut. cap. 18. ejusque tenax discipulus Beza in Summa Christiana, seu potius Antichristiana, aphorismo 2. Hinc Deum Calvinistarum esse diabolium, probant ex Catholicis Becanus opusc. 3. cap. 15. & ex Lutheranis Tilmannus Heshusius lib. de erroribus Calvinistarum, apud Cl. Berti lib. 22. de Theologicis disciplinis cap. 5.

5 Hunc errorem pejorem putat Illustrissimus Bossuetus (c), quam Atheismum. Turpius enim videtur asserere Deum auctorem peccati, quam ejus existentiam denegare. Quo circa plures ex Calvinistis, cum sustinent.

Tom. 1. I ne
(a) Vid. Ferrari tom. 1. philosoph. in metaphisic. disput. 3. q. 1. (b) Vid. Theoph. Raynaud. tom. 5. distinct. 8. quest. 5. art. 1. pag. 555. num. 298. & plurimi alii. (c) Tom. 3. historie variationum lib. 11. num. 153. in fine, & tom. 4. lib. 14. num. 1. &c. versionis Hispan.

nere non possent haesim tam execrandam, ad atheismum declinarunt; sicque inciderunt in scyllam, cupientes vitare charybdim, & misere naufragarunt. Catholici vero securi navigant ancora fidei, tenentes Deum peccati auctorem esse non posse; quin inde laedatur ejus omnipotentia, sed è converso, illud si posset, laederetur quam maxime, nec esset tali nomine dignus. Non enim miles, (ut exemplo id explicemus) dicitur fortis, robustus, strenuus, atque fidelis, per hoc quod vinci possit ab hostibus, seipsum occidere, terga vertere, fugam arripere; hæc quippe impotentiam denotant, imbecillitatem, ignaviam. Similiter igitur dicendum est de peccato, ignorantia, aliisque hujusmodi. Quare rectissime dicit Augustinus cap. 1. de Symbolo: *Multa non potest Deus, & omnipotens est: & ideo omnipotens est, quia ista non potest; mori non potest, falli non potest, mentiri non potest.* Quia ut sapienter scribit Div. Ambrosius annotatione in Num. ad Chromatium: *Impossibile istud; non infirmitatis est, sed virtutis, & majestatis; quia veritas non recipit mendacium, nec Dei virtus levitatis errorem.* Unde summe potens, ait Hugo Victorinus lib. 1. de Sacramentis Fidei part. 1. cap. 22. *est qui potest omnia quæ possibilis sunt; nec ideo minus potens, quia impossibilia non potest.* Quod etiam, servata proportione, Augusto Cesari dixit Mæcenas; & cuilibet supremo Principi dicendum est, ut in eo magis relucae imago Dei Omnipotentis, impotisque peccandi.

6 Nec obstant plura scripturæ testimonia, quæ prima fronte contraria nobis videntur, ut dum dicitur Deum creare mala, Isaia 45. v. 7. *decernere peccata, Actorum 2. vers. 23. facere vasa in contumeliam, Romanorum 9. vers. 21. indurare, vel excæcare homines, præcipere maledictionem, deceptionem, & alia.* Intelligi enim debent de malis poenæ, non culpæ, vel si de malis culpæ sit sermo; permissive tantum se habent

res-

respectu Dei, quatenus iste providentia utens universali, ad majus bonum peccata permittit, ut non semel asserunt Divus Augustinus, & Sanctus Thomas; quin Deus sit eorum causa, sed prava creaturarum voluntas ex natura sua versatilis atque lubrica: unde nulla creatura potest esse intrinsecus innocens, vel ut cum Schola loquar, impeccabilis: hoc enim dumtaxat Deo convenit omnipotentî, ut late probant Theologi cum Divo Thoma 1. p. quæst. 63. art. 1. aliisque in locis. Hanc & plures alias quæstiones ab ipsis excitari solitas nunc pro viribus discuteremus, si id brevitatis temporis patere- tur, & alia non occurrerent, quæ magis ad expositionem textus pertinere videntur.

7 Pro cujus majori luce advertere lubet verbis doctissimi, ac eloquentissimi Melchioris Cani lib. 1. de locis cap. 2. „ Divinæ potentia descriptionem esse dupplicem, nam generalem quamdam intelligimus, quæ quoniam lege nulla etiam naturali constringitur, à Theologis absoluta vocatur; & aliam huic subjectam, quæ spectat in rerum ordinem præfinitum; ideoque potentiam appellant ordinariam. Superior illa definitur, ut solet circa res, quas esse non repugnat, quæve non implicant contradictionem. Ordinaria autem, quæ subdit illi priori quasi generi, definitur circa ea, quæ esse possunt salva lege.“ Hactenus ille. Non me fugit Calvinum contra sentire dum super caput secundum Jobi ait: Absolutam Dei potentiam esse rem detestabilem, ac diabolicam, necnon Scolasticorum commentum. Et insanus, seu phreneticus ejus sectator Beza lib. 1. adversus Heshusium Lutheranium, falsitatis arguit illa Gabrieli Archangeli verba: „ Non erit impossibile apud Deum omne verbum.“ Similiter Vorstius inter Calvinianos ut iniquior, ita etiam imperitior, Dei potentiam negavit esse infinitam, quæ ad impossibilia non extenditur. Quod delirium mutasse videtur à Plinio lib. 2. hist. natural. c. 7. his verbis insaniente: „ Imperfecta ve-

I 2

, 10

„ro in homine naturæ præcipua solatia, ne Deum qui-
 „dem posse omnia. Nam neque sibi potest mortem
 „consciscere, si velit: quod homini dedit optimum
 „in tantis vitæ pœnis: nec mortales æternitate donare,
 „aut revocare defunctos: nec facere ut qui vixit, non
 „revixerit; qui honores gessit, non gesserit: nullum-
 „que habere in præterita jus, nisi oblivionis: atque ut
 „facietis quoque argumentis societas hæc cum Deo co-
 „puletur, ut bis dena viginti non sint; ac multa simi-
 „liter efficere non posse.“ Elymas etiam magus hæc
 eadem, vel his similia Paulo Apostolo opponebat, ut
 refert Div. Dionysius, seu Auctor de Divinis Nominibus
 cap. 8. Et ut habetur 2. ad Timoth. 2. v. 13. *Seipsum
 negare non potest.*

8 Verum plura ex his jam præoccupata manent su-
 perius, nec est cur in iis amplius immoremur; ipsa enim
 hic unice relata sunt, quia ut ait Lactantius lib. 1. Inst.
 cap. 23. sub finem: *Primus sapientiæ gradus est falsa
 intelligere; secundus vera cognoscere.* Propterea ait Ec-
 clesiastes cap. 1. v. 17. *Dedi cor meum ut scirem pruden-
 tiam, atque doctrinam, erroresque & stultitiam.* Vidi-
 mus jam qualis fuerit stultitia plurimorum; videamus
 modo prudentem Catechismi doctrinam, eamque liben-
 tissime amplectamur, & breviter exponamus. Quærit igitur:
 cur omissis aliis attributis divinis, sola Omnipotentia
 in Symbolo apponatur, & quænam sint ejus fi-
 dei utilitates. Ad quod respondet, ideo solius Omni-
 potentia attributum adduci, quia eo solo alia Dei at-
 tributa probantur, ejusque assensu magis excitantur, &
 augmentur virtutes, fides, patientia, magnanimitas, hu-
 militas, &c. sicque fideles magnas inde capiunt uti-
 litates. Nam cum Deum Omnipotentem dicimus, fa-
 temur omniscium, omnia suaviter disponentem, & sic
 de cæteris, sine quibus nec esse, nec concipi posset
 Omnipotens. Omnipotentia igitur Dei omnia comple-
 ctitur attributa. Ex quo sequitur nullum sanæ mentis

pos-

posse reperiri, qui credens Deum esse Omnipotentem,
 alias Symboli veritates non credat; cum fieri nequeat
 ut in semetipso non dicat: si Deus est Omnipotens,
 ut ego sponte profiteor; ipse solus est Deus, nec est
 alius præter ipsum: apage igitur atheismum, & poly-
 theismum; ipse creavit Cælum, & terram, abeant
 qui dicunt mundum esse æternum, casu, vel fortuito
 factum, vel ab Angelis, aut dæmonibus efformatum;
 ipse pro nobis carnem assumpsit, Eucharistiam instituit;
 mundum redemit, &c. procul ergo error Ethnicorum,
 & Judæorum, qui possibilem incarnationem inficiantur;
 procul qui partum Virginis, resurrectionem carnis, tran-
 substantiationem panis, remissionem peccatorum, &
 alia fidei dogmata credere nolunt.

9 Ideoque verissime asserit Catechismus, nullam
 rem tam ad fidem, & spem nostram confirmandam
 valere, quam si fixum in animis nostris teneamus ni-
 hil non fieri à Deo posse. Deservit etiam maxime
 Omnipotentia fides ad fiduciam excitandam. Unde Apo-
 stolus, & qui cum ipso habent alta mente repositam
 fidem Omnipotentia Dei, verbis, & factis dicere va-
 lent: *Omnia possum cum eo qui me confortat.* Dicent
 enim monti: *Transi huc,* & transibit; quod & Dominus
 pollicetur, & Gregorius Thaumaturgus expertus est (a).
 Hinc animati Martyres tormenta fortiter passi sunt,
 & Sancti magna capessere non dubitarunt. Res clarior
 est, quam ut probatione indigeat. Unum placet ad-
 ducere testimonium Seraphicæ Virginis Theresiæ, quæ
 mirabilia fecit adeo maxima, ut pluries omnipotentis
 cognomine vocaretur; idque significabat manum Do-
 mini esse cum ipsa; non quod ei, vel aliis commu-
 nicatum sit omnipotentia attributum, quod est solius
 Dei proprium, quia teste Divo Bonaventura in 1. dist.
 42. dub. 5. in fine, „includit potentiam infinitam,
 „quæ

(a) Vide Breviarium Romanum die 17. Novembris.

„ quæ in nulla potest esse creatura : unde si dicatur de
 „ Christo ; uti Matthæi ultimo : *Data est mihi omnis po-*
 „ *testas* ; intelligitur secundum idiomatum communica-
 „ tionem ; si autem de credentibus , ut Marci 9. : *Om-*
 „ *nia possibilia sunt credenti* ; & Matthæi 17. : *Si habue-*
 „ *ritis fidem sicut granum sinapis... nihil impossibile erit*
 „ *vobis* , distributio est accommoda solum de miraculis.“
 Hæc Doctor Seraphicus , quo cum consentit Angeli-
 cus 3. p. q. 13. art. 1. & seq.

10 Nec aliter opinati sunt servi Dei , qui mira
 operabantur , sed ab eo id postulabant in fide , nihil
 hesitantes , semperque in ipsum referebant gloriam :
 unde cum omnia nossent accepisse à Domino , non
 nisi in ipso gloriabantur. Multa præterea hæc fides
 commoda parit , ut ait Catechismus in textu ; ea fa-
 cilius quisque percipiet , quam numerabit. Ab omni-
 potentia fide oritur in nobis argumentum humilitatis ;
 dum credimus effectum esse omnipotentia Dei quod
 vivimus , movemur , & sumus ; cum ipso si quid agi-
 mus agere , & antequam agamus sua gratia efficaci nos
 præmovere ad agendum , salva semper nostra libera vo-
 luntate , ut cum Divo Thoma tenent ejus discipuli ,
 & alii plures , tum Philosophi , tum Theologi (a) , tum
 etiam Catechismi auctores infra §. 22. hujus capituli ;
 hoc est non acutuli quidam Sophistæ suis opinionibus
 nimis addicti , ut nonnemo scribere ausus est , quod
 delere jussit Romanum Inquisitionis Tribunal (b) ; sed
 Sapientissimi viri , qui paulo ante Tridentino inter-
 fuerant , sicque Concilii mentem apprime noverant ,
 ac in Catechismo fideliter tradiderunt. Idem insuper
 ex eo vel maxime comprobatur , quod tunc nondum
 circa hoc prodierant similitates , & controversiæ illæ
 omnibus notæ ; quemadmodum simili argumento uti-
 tur Augustinus lib. 2. contra Julianum cap. 10.

At

(a) Vid. Rosel. t. 5. q. 28. art. 3. pag. 694. (b) Vid. Goud. t. 4. q. 4. pag. mihi 379.

11 At cum omnia tempus habeant , quæstio ista
 innumeris in libris hinc inde late discussa , utpote pri-
 dem omnium celeberrima , & in publicis tum Phi-
 losophicis , tum Theologicis thesibus prima sæpe oc-
 currens , nunc velut jam fessa quiescit ; eamque so-
 lum obiter indicare placuit , quia , ni fallor valde de-
 servit ad divinæ omnipotentia fidem clarius illustran-
 dam. Quam utinam melius consuluissent qui opinati
 sunt dari posse impios adeo excarcatos , ut nulla Dei
 gratia converti valeant (a). Nos autem aliam longe
 majorem , ac solam Deo dignam concipimus esse di-
 vina omnipotentia vim , qua Deus , ut asserit Au-
 gustinus (b) , magis habet in sua potestate voluntates
 nostras , quam nosmetipsi. Ex cujus fide nostram nos-
 cimus indigentiam , dicente Domino Joan. 15. *Sine*
me nihil potestis facere. Quo etiam probatur à Theo-
 logis contra Durandum , concursus Dei simultaneus.
 Hæc , & alia animadvertens Apostolorum princeps
 Epist. 1. cap. 5. ait : *Humilamini sub potenti manu*
Dei. Similiter nos docet Dei omnipotentia , non es-
 se trepidandum ubi nulla est timendi ratio ; sed cum
 timendum esse , qui nedum potest occidere corpus ;
 sed animam quoque mittere in gehennam , ut habe-
 tur Lucæ 12. quod antea jam innuerat Ecclesiasti-
 cus cap. 1. v. 8. dicens : *Unus est altissimus , Crea-*
tor omnipotens , & Rex potens , & metuendus nimis.
 Juvat denique ad persolvendas Deo gratias ; nam ut
 optime concludit Catechismus , qui Deum Omnipoten-
 tem cogitat , tam ingrato animo esse non potest , quin
 sapius exclamet cum Beatissima Virgine Lucæ 1. v. 49. :
Fecit mihi magna qui potens est.

12 Prosequitur Catechismus §. 14. dicens , neminem
 dum audit Patrem Omnipotentem , perperam existima-

re

(a) Vide Ferrer tom. 1. n. 396. pag. 219. (b) August. lib. de Cor-
 reptione & grat. cap. 14.

re debere hoc nomen Filio, & Spiritui Sancto non convenire. Qui enim ita sentiret in Trinitatem peccaret. Nam quemadmodum Patrem, & Filium, & Spiritum Sanctum unum Deum dicimus, non tres Deos, ita unum Omnipotentem, non tres Omnipotentes affirmamus, cum Symbolo sub nomine Athanasii, quod cujuscumque fuerit ab Ecclesia adoptatur. Hujus autem ratio est, quia nomen Deus, Omnipotens, Æternus, & hujusmodi alia, sunt essentialia, & absoluta, quæ indistincte de tribus personis vere pronunciantur. Sicut de nomine Sapientia expresse asserit Augustinus lib. 7. de Trinit. cap. 2. his verbis: *Pater igitur, & Filius simul una essentia, & una magnitudo, & una veritas, & una sapientia.* Idem igitur dicendum est de Omnipotentia. Et quamvis Filius non generet alium Filium, nec Spiritus Sanctus aliam personam producat, non propterea amittunt omnipotentia nomen; quia hoc non necessario productiones exigit in singulis Trinitatis personis, sed in omnibus operationibus quæ dicuntur *ad extra* æque concurrere, & operari. At enim de his modo satis. Advertere tamen oportet cum Catechismo, licet omnipotentia tribus divinis personis conveniat, peculiariter Patri attribui, quia est omnis originis fons, sicuti etiam Filio, qui æternum Patris verbum est, sapientiam, & Spiritui Sancto, qui amborum amor est, bonitatem tribuimus; etsi hæc, & similia nomina sint tribus personis communia, ut sapienter explicat Estius (a).

13 Sequitur aliud inquirendum cum Catechismo §. 15. ad explicanda Symboli verba: *Creatorem Cæli, & terre.* Quo scilicet pacto Deus Cælum, & terram creaverit. Ad cujus fidem, inquit, necessaria est fides omnipotentia Dei, de qua paulo ante loquebamur. Nisi enim Deus credatur omnipotens, impossi-

bi-

(a) Vid. Estius in 1. dist. 31. §. 2. & dist. 34. §. 3. & seq.

bilis reputabitur creatio rerum, quæ à Theologis definitur: *Productio entis ex nihilo.* Quem producendum rejiciebant antiqui Philosophi fidei lumine destituti, quibus solemne erat illud proverbium: *Ex nihilo nihil fit.* Sicque concludebant, vel mundum fuisse ab æterno, ut scripsit Aristoteles, vel ex fortuito atomorum concursu ad formam hanc devenisse, ut docuit Epicurus, vel ex materia elementorum cœterna Deo, ut delirarunt alii, quos sequuti sunt Seleucus, & Hermias. Circa mundi creationem errarunt etiam plures hæretici cum eorum patre Simone Mago alios inter errores docente, mundum non à Deo, sed ab Angelis fuisse creatum. Eum imitati sunt Menander, Saturninus, Basilides, Ebion, Cerinthus, & Nicolaitæ, mille fabulas in mundi creatione comminantes. Basilides finxit tot Deum creasse Cœlos, quot sunt dies in anno. Saturninus posuit septem Angelos à Deo conditos produxisse hunc mundum; & duas species hominum, electorum scilicet, & reproborum. Cerinthus etiam, & Nicolaitæ eodem luto immersi sunt. Mitto Carpocratem, ejusque discipulos, qui sæculo 2. Cerinthus figmenta innovarunt. Sæculo 3. exiit tartareus Manes, immanis hæreticus Manichæorum Auctor, qui, teste Divo Thoma opusculo 3. finxit omnia visibilia à diabolo esse creata. Ipsum per Hispaniam nostram sæculo 4. disseminarunt Priscillianistæ zizaniam Gnosticomorum soboles, aliique complures.

14 Contra quos pugnavit semper Ecclesia, docens Deum esse creatorem Cœli, & terræ. Quod apertissimis Scripturæ testimoniis constat. Quid enim apertius illo Genesis 1.: *In principio creavit Deus Cælum, & terram?* Illo Isaia 44.: *Ego sum Dominus omnia faciens, & nullus necum?* Illo Ecclesiastici 18.: *Qui vivit in æternum creavit omnia simul?* Illo denique (ne alia plura complectar) Joannis 1. v. 3.: *Omnia per ipsum facta sunt, & sine ipso factum est nihil!*

Tom. I.

K

Hanc

Hanc veritatem prædicabat Atheniensibus Paulus, ut legitur Actorum 17. v. 24. & cæteri Apostoli totum per orbem promulgarunt, ac in Symbolo reliquerunt. Quam similiter confirmarunt Concilia jam à primis sæculis celebrata, Nicanum, Constantinopolitanum, Braccarense 1. can. 13. ubi Manichæus, & Priscillianus damnantur his verbis: *Si quis dixerit creationem universa carnis non opificium esse Dei, sed Angelorum malorum, sicut Manichæus, & Priscillianus dixerunt, anathema sit.* Idem paulo post contra eosdem Priscillianistas statuit Synodus Cæsaraugustana, & tandem Lateranensis 4. cap. *Firmiter.* Ubi sic habet: „Firmiter credimus, & simpliciter confitemur, quod „unus solus est verus Deus, qui sua omnipotenti vir- „tute, ab initio temporis utramque de nihilo condi- „dit creaturam, spirituales, & corporales, Angeli- „cam videlicet, & mundanam.

15 Longum esset citare Patres, atque Doctores Ecclesiæ, qui suis scriptis idem asseruerunt, & hæreticos confutarunt. Unus sit omnium instar Divus Thomas 1. p. q. 44. art. 1. hac validissima ratione probans id de quo agimus: quidquid est per participationem, esse debet ab eo qui est per essentiam; omne autem aliud à Deo, habet esse per participationem: igitur ab ipso habet esse quidquid extra Deum existit. Deus ergo est rerum omnium causa, nedum efficiens, & exemplaris, ut docet hic Catechismus, sed etiam finalis, ut evincit idem Præceptor Angelicus ibidem art. 4. ex illo Proverb. 16.: *Universa propter semetipsum operatus est Dominus.* Quo respondetur ad id quod in titulo hujus paragraphi quæritur. Non itaque creavit Deus hunc mundum ut animabatur, & Angelis, qui peccaverunt, loco carceris esset, ut falso putavit Origenes; sed ad suam laudem, et gloriam, ut docent nos sacræ litteræ, & fuse probant Theologi cum Magistro in 2. sententiarum dist. 1.

quos inter dignus est ut consulatur Divus Bonaventura ibidem parte 2. art. 2. q. 1. Hanc Dei gloriam, quam, teste Psalmista, Cæli enarrant, & universa natura proclamant, ingrato illi animo denegant, qui cum esse creatorem credere nolunt, qui ejus providentiam tollunt, qui ejus omnipotentiam inficiantur, qui denique ejus præcepta non servant. Utinam nos qui primos merito execramus, inter ultimos non computemur! Opera igitur comitentur fidem, qua cum Catechismo fatemur Deum summa sapientia, & infinita virtute, quæ ipsius propria est, rerum universitatem initio condidisse; ipse enim dixit, & facta sunt, ipse mandavit, & creata sunt. Hæc pro 2. orationis parte sufficiant.

16 Ad 3. ergo partem deveniamus, in qua ex pluribus conclusionibus, hanc sumimus propugnandam: Virtus necessaria ad rerum creationem, ita est Omnipotentis Dei propria, ut creaturæ communicari non possit. Sic tenet Divus Thomas 1. p. q. 45. art. 3. quo cum ita breviter probatur conclusio: creatio rerum petit potentiam infinitam; atqui hæc creaturæ communis esse non potest, ut supra diximus cum Divo Bonaventura. Major ostenditur: creatio est productio entis ex nihilo; atqui hæc petit potentiam infinitam, cum inter ens, & nihil detur infinita distantia; ut ait Divus Thomas quæst. 3. de potentia art. 4. Probatur conclusio, alia ratione: causa secunda instrumentalis non participat actionem causæ superioris, nisi in quantum per aliquid sibi proprium dispositive operatur ad effectum principalis agentis; sed ad effectum creationis, seu proprium Dei creatis nihil potest cooperari dispositive, cum sit illud quod præsupponitur aliis: ergo &c. Vid. Roselli tom. 5. Philosophiæ quæst. 8. art. 2. pag. 168. & seq. ac plurimi Divi Thomæ interpretes loco supra laudato.

17 Alia conclusio: dantur veræ miracula, quorum

causa efficiens principalis est solus Deus Omnipotens. Vid. D. Thomas 1. p. q. 110. art. 4. Lambertini lib. 4. de Canonizat. SS. part. 1. cap. 1. & 2. Theophilus Raynaudus tom. 5. dist. 8. q. 5. art. 2. pag. 559. Rosselli tom. 5. Philosoph. quæst. ultima art. 1. pag. 695. editionis Romanæ.

PRÆLECTIO VI.

De Christi divinitate,

ad expositionem cap. 3. primæ partis Catechismi Concilii Trident. à §. 1. ad quartum.

Primus humani generis parens, ipsis Dei manibus efformatus, & innumeris tum naturæ, tum gratiæ dotibus insignitus; divinum, suadente conjuge, fregit præceptum, malum edens omnium malorum originem. Heu lamentabile damnum, quod mundo contulit prima femina dæmonis fraude decepta, dum ad inobedientiam virum pertraxit! Dixerat enim illi malignus hostis humanæ felicitatis invidus: *In quocumque die comederitis ex eo . . . eritis sicut dii, scientes bonum, & malum.* (a) Quod quam secus acciderit, ipsi statim viderunt, & nos etiam experimur. At misericors Dominus mortaliū salutem consulere volens, & fortem fortiter superare; dæmonis mendacia, ad majorem ipsius confusionem, quodammodo vera reddidit. Idcirco fecit Omnipotens, ut homo fieret Deus, dum Deus factus est homo, carnem assumens ex Virgine ad hominem liberandum. Talis profecto est Christus Dominus, in quem

(a) Genes. 3. vers. 5.

credere profitemur secundo articulo Symboli, de quo in præsentem agemus ad exposit. cap. 3. 1. part. Catechismi Concilii Trident. invocato prius Sanctissimæ Trinitatis auxilio, Patris scilicet, &c.

2. Divina opitulatione munitus, Sanctorum ope suffultus, & fandi facultatem adeptus, sortitum punctum exponam. Quod ut facilius valeam bono in lumine collocare, orationem in tres partes distribuam. Primam enim partem breviter absolvet litteræ textus descriptio. Secundam complebit fusa ejusdem explanatio. Tertiam denique thesis probatio, ac vindicatio terminabit. Fac Deus ut voti compos evadam.

3. Primam igitur exordiens partem, sic incheatur sortita littera textus §. 1.: *Mirificam, & uberrimam* &c. Ita vero finitur §. 4. *dicendum videtur.* Catechismi scopus in præsentem est agere de secundo articulo Symboli; quapropter §. 1. ob oculos ponit maximum illud, summumque commodum, quod ex hujus articuli fide Christi fidelibus oritur; idque optime probat Joannis testimonio, & auctoritate Matth. §. 2. fatalem Adami lapsum describit, Pastoribusque injungit eum saepe fidelibus explicare, ut inde magis appareat immensus Dei erga homines amor. §. 3. docet nullius creaturæ viribus posse ruinam primi hominis reparari; & idcirco Dei virtus opus fuit; qua Filius humanam carnem assumens, ad pristinam gratiam nos reduceret. §. 4. asserit, fidem in Jesum Christum fuisse hominibus quovis tempore necessariam; quare Deus statim post humani generis captivitatem, jam coepit polliceri mortalibus redemptionem, & deinceps eandem promissionem frequenter Patriarchis, & Vatis confirmavit. Quod abunde ostendit pluribus sacræ paginæ testimoniis. En synopsis litteræ textus, & 1. partem orationis.

4. Ad secundam ergo progrediamur, ubi textum late percurrere, ac explanare promissimus. Fides itaque hu-

hujus articuli, quam tantopere commendat hic Catechismus, in eo sita est, ut credamus Verbum divinum humanitati conjunctum, seu Jesum Christum, esse verum Deum, & qui talem confessus fuerit, Deus in eo, & ipse in Deo manebit, ut habetur 1. Joan. 4. Quod confirmatur ut is ejusdem Christi encomiis Principi Apostolorum tribuitis Matth. 16. quia eum confessus fuit Filium Dei vivi. Id ipsum probant plura alia Scripturæ loca, quæ quia omnibus passim obvia, huc adducere non est necesse. Cum hoc firmissimum sit nostræ fidei fundamentum, non mirum tot tantosque hostes fuisse à diabolo excitatos, ut funditus ipsum evelerent. Hinc præter Judæos, quæis est scandalum, & Gentes, quibus stultitia reputatur; omnes pene hæretici, ut inquit Fulgentius, & Leo magnus (a), adversus Christum insurgunt; quos ad tres classes recte reducit Angelicus Præceptor Divus Thomas. Quidam enim errarunt circa divinitatem, eam Christo Domino denegantes, ut Cerinthus, Ebion, & his similes. Alii erga humanitatem, quam phantasticam ponebant, & apparentem, ut Manichæi, Valentini, & hujus furfuris plures. Alii demum quo ad unionis modum turpiter judicaverunt, ut Nestorius, & Eutyches, præter alios.

5 Sicut igitur manus omnium infidelium sunt contra nos, manus etiam nostræ, instar Ismalis (b) debent esse contra omnes, viriliter pugnando non solum pro domo Domini, sed etiam pro Domino domus. Prius autem animadvertere operæ pretium est, non iisdem semper armis nos uti posse. Nam aliter cum hæreticis, aliter cum Judæis, aliterque cum Ethnicis est dimicandum. Hi enim, cum Scripturæ, & Ecclesiæ auctoritatem floccifaciant, ea minime convincuntur; sicut

(a) Vid. Petav. tom. 4. lib. 1. c. 1. num. 2. & 3. pag. 2. & Gonet. tom. 4. tract. de Incarnat. disp. proœmiali. art. 2. pag. 395. (b) Genes. 16. vers. 12.

cut nec Judæi novi fæderis argumentis. Quare si cum Gentili disputatio habeatur, cum nec iste Catholicorum auctoritates admittat, nec mysteria nostra valeant sola ratione probari, quoniam humanam mentem transcendunt; ideo juxta monitum Divi Thomæ 1. p. q. 32. art. 1. sufficere defendere, non esse impossibile quod prædicat fides: unde magna prudentia, & circumspectione præditos esse oportet, qui hoc munere perfunguntur. Si quis autem velit sola naturali ratione fidem paganis evidenter ostendere, haud aliud sære faciet, quam sanctum dare canibus, & spargere margaritas ante porcos (a), exponens sacramentum Regis irrisioni infidelium, quibus sicut illud abscondere bonum est, (b) ita patefacere tali modo turpissimum.

6 Quapropter doctissimus Melchior Canus lib. 12. de locis cap. 4. post Divum Thomam supra citatum, observat, eos esse fidei inimicos, religionique nostræ etiam noxios, qui ea quæ tantum ex revelatione supernaturali noscuntur, naturæ rationibus conantur ostendere. Si enim quæ argumenta similibus probandis afferuntur, congruentia illa esse, non evidentia; probabilia, non necessaria; suadere, non cogere. Hanc ergo sanam doctrinam sequentes, dicimus Christi divinitatem non posse Ethnicis evidenter demonstrari, sed solum moraliter suaderi similitudine aliqua, vel exemplo; quorum nonnulla referunt Sancti Patres. Ex omnibus suadentibus argumentis hoc unum, quod dicunt, ad hominem, mihi videtur aptissimum: Si Gentiles credunt immensam Deorum multitudinem, inter quos potestatem, & imperium mundi distribuunt. Nam Jovi dant Cælum, mare Neptuno, ventos Æolo, Baccho, & Cereri fructus, Plutoni, & Proserpinæ inferna, Minervæ, & Apollini scientias, Palladi, & Marti bella, & pacem, pulchritudinem Veneri, amorem Cupidi-

(a) Matth. 7. v. 6. (b) Tobie 12. v. 7.

dini, &c. Cur hæc omnia, quæ tot inter Deos dispersa fatentur, in uno Christo collecta non credent? Maxime cum eorum Numina falsa demonstrent ratio naturalis, idea Numinis, illorum turpitudines, & alia multa à sapientioribus Ethnicis cognita.

7 E contrario autem, in eis, quæ de Christo nos dicimus, nullam reperit fictionem, nullam turpitudinem, repugnantiam nullam. Ejus divinitatem credimus ob revelationem miraculis comprobata, quibus se Deum esse multis ostendit. Christus enim in nativitate novam stellam creavit; propterea eum, non Jovem asserimus Deum Cœli; siccis pedibus calcavit undas, quia ipse, non Neptunus est Deus maris; imperavit ventis, sicque major est Æolo; abstulit bellum usque ad finem terræ, spiritualem dans pacem hominibus bonæ voluntatis, quia potentior Marte; aquam mutavit in vinum, panem non semel multiplicavit, quia Dominus est terræ, & plenitudinis ejus: fructus igitur frumenti, vini, & olei, sui sunt, non Cereris, neque Bacchi; ipse æterna est sapientia à Patris mente procedens, procul ergo Minerva, procul Apollo; ipse descendens ad inferos, confregit vectes ferreos, & extraxit quos diabolus tenebat inclusos: Plutonem ergo cum Proserpina jure ridemus; ipse ad nostram utilitatem venit ignem mittere in terram: recedat ergo Vulcanus; habet etiam duplicem faciem, duplicem inquam naturam, non ita Janus; est medicinæ Deus, nedum sanans infirmos, sed suscitans mortuos, non ita Æsculapius; est pulchritudinis auctor, in quem desiderant Angeli conspiciere, ejusque vultus, dum adhuc mortalis esset, aliquando plus sole refulsit: apage igitur turpissimam Venerem. Christus denique est Deus amoris, non falsus Cupido; nam in passione velatus, & nudatus in cruce, arcum tetendit & sagittas jaciens in corda hominum, ad se omnia traxit. Hæc nobis loquuti sunt non mendacissimi Poëta,

tæ, sed Sancti Dei viri coelitus edocti; istis autem non credere, & illis fidem præstare, ultima dementia esset. Mitto alia, quæ fuse, ac eleganter adversus Gentiles tradit D. Chrisostomus in demonstrat. *Quod Christus sit Deus* (a).

8 Facilior est disceptatio cum Judæis vetus admittentibus testamentum, quo suam inanem sanctam tueri pertentant; sicque sicut David Goliathum (b), ita possumus illos proprio ferro confodere, palam eis faciendo ex Psalmista, aliisque Prophetis, terram jam dedisse fructum suum (c), florem jam ascendisse de radice Jesse (d), Cœlum jam pluisse justum desideratum cunctis gentibus (e), ortum tandem jam esse solem, & sanitatem in pennis ejus (f); quare, si stultissimus foret qui meridie ad orientem versus hianti ore, lucis præstolaretur adventum: *Quanta hebetudine*, inquit acutissime August. (g), *ducuntur Judæi, dum sole apparente super terram dicunt quod nox est?* Dum adhuc expectant Messiam, postquam tot jam sæculis elapsæ sunt hebdomadæ Danielis (h), ablatum sceptrum de Juda (i), capta eorum urbs famosissima, dirutum templum, omnesque cunctis invisī, injuriis lacessiti, ac totum per orbem dispersi, reperiantur sine lege, sine Deo Rege, ut ait Tertullianus, sine Principe, Sacerdotio, sacrificio, & altari, ut vaticinatus fuit Oseas (k).

9. Quod si respondeant nondum amissis sceptrum (l),
Tom. I. L ad-

(a) Vid. Chrisost. in demonstr. *quod Christus sit Deus*, tom. 5. pag. 477. Edit. Fructonis Ducei anni 1614. Joann. à S. Thoma tom. 1. §. 1. disp. 11. art. 1. Boucat tom. 5. diss. 1. de possibili. Incarnat. art. 2. Tourneley tom. 4. de Incarnat. q. 3. art. 3. Berti tom. 3. lib. 25. cap. 10. & plures alii.
(b) 1. Reg. 17. v. 51. (c) Psalm. 65. v. 7. (d) Isaiæ 11. v. 1. (e) Aggæ 2. v. 8. (f) Malac. 4. v. 2. (g) Aug. lib. questionum veteris, & novi testam. part. 1. q. 45. (h) Daniel. 9. v. 24. (i) Genes. 49. v. 10. (k) Oseas 3. v. 6. (l) Vid. Serry exercit. 14. pag. mihi 46. Billuart. tom. 3. tract. de Incarnat. dissert. 2. art. 2. in resp. ad argumenta, & Ludovic. Bailly tom. 2. de Vera Religione cap. 14. pag. 70. & seq.

adhuc suæ gentis exstare Reges, suumque Principatum subsistere penes semotissimas Provincias (nescio quas) dicant quæso, cur illuc non petunt, ut servitutis, ut ignominiaë jugum excutiant? Reponunt inaccessis montibus præpediri, quibus vallatum est regnum illud, & maxime ob Sabbaticum amnem penitus sibi viam præcludi. Sed si ita est, unde regnum istud norunt? quem nuncium habuere? obmutescant necesse est garruli homines, cum eorum Principatus delirantium tantum esse videatur; quapropter quidam ex nostris lepide, ac ironice dicunt Judæorum Regnum esse in concavo Lunæ, ubi non desunt qui cum Wolfio habitatores effingant (a). Sicque ob tam magnam intercapedinem illis impeditur accessus. Verum utantur Judæi artificio illo, quo Ciranus Bergeracensis inflatis utribus insidens, in Lunæ regnum translatus est; vel saltem sicut eorum Patres, vel ipsorum causa Gentiles, ministri, aut testes passionis Domini, illudebant Christo in cruce pendenti, dicentes Eliam vocare; vocent & ipsi Eliam, ut suæ ignea rheda eos ad remotissimum illud Regnum asportet; nec timeant igneam esse, sæpe enim solent in ardentibus rogos immitti.

10 At quorsum hæc tam aculeata? Nisi ad irridendam Hebræorum insaniam; quoniam ut inquit Tertullianus adversus Valent. cap. 6. *Congruit, & veritati ridere quia letans, & de æmulis suis, ludere, quia secura est*; ac etiam ut ex ipsa Judæorum infelicitate, atque protervia jam pridem in sacris litteris prænunciata, veritas hujus articuli, & Messiaë adventus magis, magisque appareat. *Cujus omnis ætas, uterque sexus, eventorumque miracula fidem astruunt, ut ait*

Am-

(a) Vid. Gotti tom. 1. tract. 8. q. 2. dub. 2. §. 1. n. 3. Feijoo tom. 8. Theatri Critici disc. 7. §. 9. & Ferrari tom. 3. Philosoph. part. 2. disp. 2. q. 9. à pag. 73.

Ambrosius libi. 2. in cap. 2. Lucae. Quia omnia elementa (verba sunt Magni Gregorii homilia 10. in Matth.) Auctorem suum venisse testata sunt; ut enim de eis quiddam humano usu loquar, Deum hunc, Coeli esse cognoverunt, quia protinus stellam miserunt. Mare cognovit, quia sub plantis ejus se calabile præbuit. Terra cognovit, quia eo moriente contremuit. Sol cognovit, quia lucis suæ radios abscondit. Saxa, & parietes cognoverunt, quia tempore mortis ejus scissa sunt. Infernus cognovit, quia hos, quos tenebat, mortuos reddidit. Et tamen hunc, quem Dominum omnia insensibilia elementa senserunt, adhuc infidelium Judæorum corda Deum esse minime cognoscunt, & duriora saxis scindi ad poenitentiam nolunt. Hactenus Sanctissimus Pontifex. Similiter loquitur Leo Magnus Serm. 6. de Passione Domini. Ejus tamen verba, ne nimis diffundat omitto (a). Sinamus ergo in sua cecitate Judæos, quoniam aliud à nobis fieri nequit, donec Deus eis aperiat oculos, ut cernant, & percipiant, quæ modo videntes non vident, & intelligentes non intelligunt, quod Isaias jam prophetavit (b); ut Evangelistæ testantur (c).

11 Nunc ad hæreticos transeamus, quos convincere possumus utriusque foederis argumentis, vel illis saltem Scripturæ libris, quos Canonicos nobiscum admittunt, aliisque locis Theologicis, quibus apertissime Christi divinitas comprobatur, sicut & humanitas, & quæcumque de illo Ecclesia docet; quia tamen nunc non vacat omnes hæreticos impugnare; ideo solum contra Arianos præcipuos divinitatis Christi osores opponimus totum caput primum Evangelii Divi Joannis, ubi Christus dicitur Verbum caro factum, &

L 2

idem

(a) Vid. Natalis Alex. tom. 1. Theolog. lib. 1. cap. 5. §. 8. (b) Isaiæ 6. v. 9.

(c) Matth. 13. v. 14. Marci 4. v. 12. Lucae 8. v. 10. Joan. 12. v. 40.

idem Verbum dicitur Deus. Nec valet blasphemum illud Arianorum proverbium à Synodo Nicæna damnatum, scilicet: Filius Dei aliquando non erat. Hoc enim ex citato Joannis loco luculenter convincitur falsitatis, cum Verbum, ter, quaterve dicatur fuisse in principio, quod idem est ac ab aeterno, omnia per ipsum facta esse, Deum denique esse Verbum. Unde Divus Ambrosius tract. de Symbolo (a), unius litteræ additione ad Verbum erat Joannis, acute Arianos errare dicit his verbis: *Verbum ab aeterno erat, erat, erat: hereticus igitur, qui ab aeterno non esse blasphematur, errat, errat, errat.*

12 Sed prosequamur cum Catechismo, & secundum ejus paragraphum exponamus, loquendo de Incarnationis causa, quæ fuit Adami culpa in posteros ejus transfusa. Pro cujus intelligentia scire oportet, ut initio praelectionis innuebamus, postquam Deus hominem è limbo finisset, pluribus naturæ, ac gratiæ dotibus cumulatum, ei præceptum imposuisse, ne frugem cujusdam arboris Paradisi comederet, cui non obtemperans Adam, innumeris se questionibus implicavit; nam inde corporis, & animæ detrimenta peccati coepit; & quod est longe deterius, necdum se, sed suam quoque sobolem perdidit; ob ipsum enim gratiam Dei amisimus, iræ filii nascimur, & originali labæ fadati. Adversus quam veritatem duo militant errores, ait Doctor Angelicus Divus Thomas in 2. sentent. dist. 30. q. 1. art. 2. Primus est quorundam hæreticorum, qui peccatum originale penitus de medio tollunt, ut Rufinus, Pelagius, Coelestinus, Julianus, & alii. Alter error est eorum qui originale peccatum nomine concedunt, reipsa negant, dicendo in puero nato nullam inesse culpam, sed solum obligationem

(a) Vid. Marchant. in horto pastorum lib. 1. tract. 2. art. 1. lect. 3. prop. 3. pag. 36.

ad poenam. Contrarium tamen tenet Ecclesia: Quare Catechismus in textu Parochos efficacissime monet, ut crebro fideles doceant hanc veritatem. Et merito quidem, quia teste D. August. lib. 1. contra Julianum cap. 7: *In credenda existentia peccati originalis, Christianæ Religionis summa consistit*; eo enim sublato, nec indigentia gratiæ, nec Incarnationis necessitas, nec effectus baptismatis, nec plura alia fidei dogmata intelliguntur.

13 Tam aperta sunt sacræ paginæ testimonia de peccato originali, ut necesse sit hæreticos oppositum asserentes, aut non percipere ea quæ sunt spiritus, aut contra stimulum calcitrare. Nonnulla ex innumeris proferam. Job cap. 14. v. 4. sic ait: *Quis potest facere mundum de immundo conceptum semine?* Ubi per immundum paraphrasis Caldaica vertit: *qui pollutus est in peccato*; & secundum Græcam Septuaginta Interpretum versionem explicatur his verbis: *Nemo mundus à sorde, nec infans cujus unius diei vita est super terram.* Hinc Psalmista fatetur Psalmo 50. v. 7. in iniquitatibus esse conceptum; quod intelligi nequit de actuali peccato parentum, cum David fuerit legitimo matrimonio procreatus; sed tantum de originali, quod pluraliter appellatur more Hebræorum, vel ut inquit D. Thomas 1. 2. q. 81. art. 2. ad primum, quia cæterorum omnium est origo, & radix. Hinc lachrymatur Jeremias Threnorum cap. 5. v. 7. dicens: *Patres nostri peccaverunt, & non sunt, & nos iniquitates eorum portavimus.* Hinc conqueritur Ezechiel cap. 8. v. 2, inquam: *Patres comederunt uvam acerbam, & dentes filiorum obstupescunt.* Hinc denique tristia illa verba profert Apostolus ad Romanos 5. v. 12. (a): *Per unum hominem peccatum in hunc mundum intravit, &*

(a) Vid. Ferrer in epitome Theolog. tom. 2. tract. 7. dub. 1. n. 913. & seq. pag. 443.

rum viribus omnibus. Tanta enim est peccati vis, & deformitas, inquit Catechismus, & communior Theologorum sententia cum Divo Thoma, ut infinite Deum offendant. Quare oportuit ad condignam ejus satisfactionem, actus satisfaciens habere efficaciam infinitam. Quapropter Dei Filius humanam carnem assumpsit, ut infinitam tolleret peccati vim, & nos reconciliaret Deo in sanguine suo. Unde ait Augustinus in Enchirid. cap. 108. *Næque per ipsum liberaremur unum mediator em. Dei, & hominum Christum Jesum, nisi esset & Deus.* Et Sanctus Leo serm. 1. de nativitate. *Nisi esset verus Deus non afferret remedium, nisi esset verus homo non præberet exemplum.*

17. Necessaria igitur fuit Dominica Incarnatio ad placandum Deum offensum, eique satisfaciendum ex toto rigore justitiæ; non tamen propterea putandum est ipsum non aliter potuisse sedari quam incarnatione. Poterat siquidem si voluisset, gratuito condonare injuriam, vel aliam qualemcumque capere satisfactionem; ut asserunt Sancti Patres Athanasius orat. 3. contra Arianos: Nazianzenus orat. 9.: Theodoretus sermone 6. contra Græcos.: Leo Magnus sermone 2. de Nativitate: Cyrillus Alexandrinus lib. de Incarnatione.: Gregorius Magnus lib. 20. moralium cap. 26.: Damascenus lib. 3. fidei cap. 18.: Bernard. epist. 190. & serm. 11. in cantica.: Bonaventura in 3. dist. 20. q. 6.: Divo Thomas 3. p. q. 1. art. 2. & alibi, quem communiter sequuntur Theologi. Sed clarius Augustinus lib. 13. de Trinitate cap. 10. & lib. de agone christiano cap. 11. ubi sic ait: „Sunt stulti qui dicunt; non poterat aliter sapientia Dei homines liberare, nisi susciperet hominem, & nasceretur de femina, & à peccatoribus, omnia illa pateretur? quibus dicimus: poterat omnino, sed si aliter faceret, similiter vestre stultitiæ displiceret.

18. Nullum tamen remedium infinitæ Dei sapientitiæ

tiæ visum est aptius Incarnatione Verbi. Licet enim Pater, & Spiritus Sanctus idem potuerint, sicut Filius; hunc ideo misit Pater in mundum, ut qui Filius erat ab ipso ante sæcula genitus, esset etiam Filius à Virgine in sæculo natus; sicque melius ostenderetur ejus æterna processio, tolleretur confictus nominum, diabolica fraus divina sapientia confunderetur, & homines mancipia dæmonis, ac filii iræ, per Dei filium fierent filii Dei, cohæredes Christi, participes beatitudinis (a). Ad quam assequendam necessaria semper fuit fides præsentis articuli, ut ait Catechismus §. 4. & ultimo ex designatis; idque ex eo probat, quod Deus jam ab initio redemptionem promissit primis parentibus, Genesis 3. Postea Abraham, Genesis 12. Tum etiam Jacob hujus nepoti, Genesis 28. multisque aliis, quibus singularem benevolentiam præstare voluit. Ab his ad eorum posteros derivata est expectatio Salvatoris, nunquam cessante Domino suum populum edocere, tum rebus, tum figuris, tum oraculis Prophetarum, qui divino lumine illustrati nihil non dixerunt de Christo Domino; ita ut inter eorum vaticinia, & prædicationem Apostolorum, inter veterum Patriarcharum fidem, & nostram, solum futuri, ac præteriti temporis differentia videatur. Sed jam satis est pro secunda orationis parte.

19. Ad tertiam itaque deveniamus probaturi hanc thesim: Si Adamus non peccasset, Verbum divinum non fuisse incarnatum. Sic tenet communior Theologorum sententia cum D. Thoma 3. p. q. 1. art. 3. sicque probatur: Non ob aliud nos docent sacræ litteræ venisse Christum, nisi ad redimendum humanum genus. Ut Matth. 18. v. 2. *Venit Filius hominis salvare quod perierat.* Lucæ 5. v. 3. *Non veni vocare justos, sed*

Tom. I.

M

pec-

(a) Vid. D. Thom. 3. p. q. 3. art. 8. & S. Thom. de Villan. con. 2. de Advon. Dom. fol. 11.

peccatores. Similiter Joan. 3. v. 17. & epist. 1. cap. 3. v. 5. ubi sic ait: *Scitis quia ille apparuit, ut peccata nostra tolleret.* Aliisque in locis. Nec dici valet in Scriptura solum designari aliquam causam adventus Christi, sed non principalem, atque moventem. Hæc enim responsio non videtur ipsi sacræ scripturæ conformis. Nam Matthæi capite supra citato explicat Christus causam sui adventus exemplo pastoris dimittentis oves reliquas, ut quæret errantem in solitudine, qui sane non adiret loca deserta nisi ovis errasset: igitur neque Christus venisset in mundum nisi Adam deliquisset. Joan. 3. commendatur Dei caritas, quia pro mundi salute unigenitum suum dedit, non autem illum misit ad exercendam potestatem, atque iudicium. Dum autem nobis divina pietas, & fidei mysteria proponuntur, non existimandum est consecraria quædam argumenta prædicari, sed prima atque præcipua. Propterea Christus Lucæ 3. ait, se cum publicanis, & peccatoribus familiariter conversari, quia non pro iustis, sed pro illis advenerat; quod non ita foret, si ob aliam causam venisset, quam ob peccatorum expiationem. Paulus etiam, & Joannes non ob aliam causam ajunt Verbum carnem factum esse, nisi ut destrueret diabolium, tolleretque peccata.

20 Idem demonstratur traditione Patrum, quibus nemo melius scripturæ sensum intelligit. Irenæus lib. 5. c. 14. ait: *Si non haberet caro salvari, nequaquam Verbum Dei caro factum esset.* Athan. orat. 2. contra Arian.: *Verbum nequaquam homo factum fuisset, nisi causam præbuisset hominum necessitas.* Nazian. orat. 36. *Quæ humanitatis à Deo propter nos susceptæ causa extitit? Profecto, ut nobis salus pararetur. Quid enim aliud cause afferri possit? Orig. hom. 24. in Num.: Si non fuisset peccatum, non necesse fuerat filium Dei agnum fieri.* Eodem modo loquuntur Ambrosius lib. de Incarnat. cap. 6. Aug. serm. 8. & 9. de verbis Apo-

Apostoli. Leo Mag. serm. 3. Pentec. Anselm. Richardus, & alii cum Divo Thoma loco supra citato. Ad cuius uberiores notitiam consulantur ejus Interpretes ibid. & in 3. sent. dist. 1. Sed maxime Illustrissimus Palancus, qui hæc quæstionem doctissime pro more tractat tom. 1. de Incarnat. disp. 2. q. 9. num. 2. pag. 196. & seq.

PRÆLECTIO VII.

De fide in Jesum Christum.

ad expositionem cap. 3. primæ partis Catechismi Concilii Tridentini à §. 4. ad sextum.

1 Cum diabolicus serpens, antiquus nostri generis hostis, callida fraude humanæ naturæ lathalena morsum infixerit. Cum dux tartareus infirmos nos, & misere ægotantes, incredibili crudelitate, diris vinculis, durisque compedibus teneret oppressos, nefandum à nobis petens tributum, turpem exigens servitutum; nullus erat liber tot inter servos, nullus sanus tot inter infirmos, nullus non macula fædus, tot inter culpa pollutos. Nemo mundus à sorde, nec infans unius diei. At infelix status iste divinis objectus oculis, visus est admodum lamentabilis; quare miseratione motus immobilis ipse Deus, suum misit Unigenitum Filium in hanc lachrymarum vallem, qui propter nos homines, & propter nostram salutem descendit de Cœlis, & conceptus de Spiritu Sancto ex Maria Virgine homo factus est. Hic clementissimus Dominus in medelam nostri vulneris mortem subire